

Βρυξέλλες, 14.6.2016
COM(2016) 379 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**για την υποστήριξη της πρόληψης της ριζοσπαστικοποίησης που οδηγεί σε βίαιο
εξτρεμισμό**

Εισαγωγή

Οι πρόσφατες τρομοκρατικές επιθέσεις στην Ευρώπη υπογράμμισαν για μία ακόμη φορά την επείγουσα ανάγκη για την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης που οδηγεί στον βίαιο εξτρεμισμό και την τρομοκρατία. Η πλειονότητα των υπόπτων τρομοκρατίας που εμπλέκονται σ' αυτές τις επιθέσεις ήταν ευρωπαίοι πολίτες, οι οποίοι γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στα κράτη μέλη και στη συνέχεια ριζοσπαστικοποιήθηκαν και στράφηκαν εναντίον των συμπολιτών τους για να διαπράξουν αγριότητες. Η πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης αποτελεί καίριο στοιχείο της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, όπως επισημάνθηκε στο ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την ασφάλεια¹.

Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή των μέτρων καταπολέμησης της ριζοσπαστικοποίησης πραγματοποιείται κυρίως επιτόπου, σε τοπικό αλλά και περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο, και εμπίπτει κατά κύριο λόγο στην αρμοδιότητα των κρατών μελών. Οι τοπικοί φορείς είναι συνήθως οι πλέον ενδεδειγμένοι για να αποτρέψουν και να εντοπίσουν τη ριζοσπαστικοποίηση, τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα. Ταυτόχρονα, η ΕΕ έχει να διαδραματίσει υποστηρικτικό ρόλο, κυρίως λόγω της παρόμοιας φύσης των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη, καθώς επίσης της κλίμακας του προβλήματος και των αλληλένδετων πτυχών του, που συνεπάγονται ότι η συνεργασία, η δικτύωση, η χρηματοδότηση και η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών σε επίπεδο Ένωσης θα συμβάλουν επίσης σημαντικά.

Για πάνω από μία δεκαετία, η ΕΕ υποστηρίζει το έργο των κρατών μελών στον τομέα αυτό. Το 2005², η αντιτρομοκρατική στρατηγική της ΕΕ προσδιόρισε την πρόληψη ως έναν από τους τέσσερις πυλώνες των δράσεών της. Η Επιτροπή εξέδωσε ειδική ανακοίνωση το 2014³ προσδιορίζοντας προτεραιότητες για την ανάληψη περαιτέρω δράσεων. Τον Απρίλιο του 2015 το ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την ασφάλεια έθεσε την πρόληψη της βίαιης ριζοσπαστικοποίησης σε ένα ευρύτερο πλαίσιο πολιτικής. Κατόπιν της έκκλησης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 12ης Φεβρουαρίου 2015⁴, καθώς και των εκκλήσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου⁵, του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων της 9ης Φεβρουαρίου 2015⁶ και του Συμβουλίου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της 20ής Νοεμβρίου

¹ Ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την ασφάλεια, COM (2015) 185 της 28ης Απριλίου 2015.

² Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της ΕΕ της 30ής Νοεμβρίου 2005, <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2014469%202005%20REV%204>.

³ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης που οδηγεί στην τρομοκρατία και στον βίαιο εξτρεμισμό: Ενίσχυση της ενωσιακής απόκρισης, COM (2013) 941 final της 15ης Ιανουαρίου 2014.

⁴ Άτυπη σύνοδος των αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, Βρυξέλλες, 12 Φεβρουαρίου 2015 - Δήλωση των μελών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, <http://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2015/02/150212-european-council-statement-fight-against-terrorism/>.

⁵ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2015, σχετικά με την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης και τη στρατολόγηση ευρωπαίων πολιτών από τρομοκρατικές οργανώσεις (2015/2063(INI)),

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARL+PE-551.967+01+DOC+PDF+V0//EN&language=EN>. βλέπε επίσης το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 19ης Ιανουαρίου 2016, σχετικά με τον ρόλο του διαπολιτισμικού διαλόγου, της πολιτισμικής πολυμορφίας και της εκπαίδευσης στην προώθηση των θεμελιωδών αξιών της ΕΕ, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2016-0005+0+DOC+PDF+V0//EL>.

⁶ Συμπεράσματα του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της 9ης Φεβρουαρίου 2015, <http://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2015/02/150209-council-conclusions-counter-terrorism/>.

2015⁷ και της 24ης Μαρτίου 2016⁸, η Επιτροπή πρότεινε περαιτέρω συγκεκριμένες δράσεις στην ανακοίνωση που εξέδωσε στις 20 Απριλίου 2016⁹, προκειμένου να στηρίξει περαιτέρω την αποτελεσματικότητα των εθνικών πολιτικών των κρατών μελών για την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης μέσω: της βελτίωσης των δομών συντονισμού της ΕΕ, της χρήσης δικτύων σε επίπεδο ΕΕ, της καλύτερης αξιοποίησης κεφαλαίων και της υλοποίησης έργων ευρωπαϊκής κλίμακας. Η εν λόγω ανακοίνωση συμπληρώνει επίσης το σχέδιο δράσης των Ηνωμένων Εθνών για την πρόληψη του βίαιου εξτρεμισμού, που υποβλήθηκε τον Ιανουάριο του 2016¹⁰.

Η βίαιη ριζοσπαστικοποίηση δεν αποτελεί νέο φαινόμενο. Ωστόσο, οι πιο πρόσφατες εκδηλώσεις της, η κλίμακά της, καθώς και η χρήση νέων μέσων επικοινωνίας, θέτουν νέες προκλήσεις που απαιτούν την εφαρμογή προσέγγισης που θα αντιμετωπίσει τόσο τις άμεσες επιπτώσεις της ριζοσπαστικοποίησης στον τομέα της ασφάλειας καθώς και τις βαθύτερες αιτίες και θα συγκεντρώσει όλους τους σχετικούς παράγοντες ολόκληρης της κοινωνίας.

Η παρούσα ανακοίνωση εξετάζει τη συμβολή της ΕΕ όσον αφορά τη στήριξη των κρατών μελών στην πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης που οδηγεί στον βίαιο εξτρεμισμό με τη μορφή της τρομοκρατίας. Αυτή η πολύπλευρη και πολύπλοκη πρόκληση μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο μέσω ενός συνδυασμού δράσεων σε διάφορους τομείς πολιτικής και με τη συνεργασία αρμόδιων αρχών, καθώς και κοινωνικών και κοινοτικών φορέων σε όλα τα επίπεδα, τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό. Η παρούσα ανακοίνωση επικεντρώνεται στον τρόπο με τον οποίο οι εργασίες σε επίπεδο ΕΕ μπορούν να στηρίξουν τα κράτη μέλη στην αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης σε επτά συγκεκριμένους τομείς: i) υποστήριξη της έρευνας, συγκέντρωση στοιχείων, παρακολούθηση και δικτύωση· ii) καταπολέμηση της τρομοκρατικής προπαγάνδας και της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο· iii) αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης στις φυλακές· iv) προώθηση της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς και των κοινών αξιών της ΕΕ· v) προώθηση ανθεκτικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών και προσέγγιση των νέων· vi) διάσταση της ασφάλειας όσον αφορά την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης και vii) διεθνής διάσταση.

1. Βίαιη ριζοσπαστικοποίηση, ένα σύνθετο φαινόμενο που απαιτεί μια σε βάθος γνώση και πολύπλευρη απάντηση

- *Ένα ολοένα και πιο περίπλοκο και εξελισσόμενο φαινόμενο*

Η ΕΕ αντιμετωπίζει από μακρού διαφορετικά είδη τρομοκρατίας, που βασίζονται ιδίως σε ακραίες πολιτικές ιδεολογίες. Αυτά εξακολουθούν να συνιστούν σοβαρή ανησυχία σε ολόκληρη την ΕΕ, και υπάρχουν ενδείξεις ότι μπορεί να οδηγήσουν σε ολοένα και περισσότερο βίαιο εξτρεμισμό με τη μορφή της τρομοκρατίας. Ωστόσο, οι κινητήριες

⁷ Συμπεράσματα του Συμβουλίου της ΕΕ και των κρατών μελών, συνερχομένων στο πλαίσιο του Συμβουλίου, σχετικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, 20 Νοεμβρίου 2015, <http://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2015/11/20-jha-conclusions-counter-terrorism/>.

⁸ Κοινή δήλωση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ και αντιπροσώπων των θεσμικών οργάνων της ΕΕ για τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 22ας Μαρτίου 2016 στις Βρυξέλλες, <http://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2016/03/24-statement-on-terrorist-attacks-in-brussels-on-22-march/>.

⁹ Υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Θεματολογίου για την Ασφάλεια ώστε να καταπολεμηθεί η τρομοκρατία και να προετοιμαστεί μια αποτελεσματική και πραγματική Ένωση Ασφάλειας, COM (2016) 230 final.

¹⁰ <https://www.un.org/counterterrorism/ctif/en/plan-action-prevent-violent-extremism>.

δυνάμεις των πρόσφατων τρομοκρατικών ενεργειών στην Ευρώπη είναι διαφορετικές και πιο περίπλοκες από προηγούμενα φαινόμενα ριζοσπαστικοποίησης. Σήμερα, η ριζοσπαστικοποίηση έχει διάφορες βασικές αιτίες, λειτουργεί με βάση διαφορετικές τεχνικές στρατολόγησης και επικοινωνίας, και χαρακτηρίζεται από παγκοσμιοποιημένους και κινούμενους στόχους εντός και εκτός Ευρώπης. Αναπτύσσεται σε διάφορα αστικά και περιαστικά πλαίσια και τροφοδοτείται και εμπνέεται από ιδεολογίες που υποκινούν τη βία και στοχεύουν σε νέο κοινό, όπως γυναίκες και πολύ νεαρά άτομα από διαφορετικά κοινωνικά στρώματα. Επιπλέον, η βίαιη ριζοσπαστικοποίηση είναι πολύπλοκο ζήτημα, που εξαρτάται από ένα περίπλοκο πλέγμα παραγόντων «άπωσης» και «έλξης». Δεν προκαλείται από μια μεμονωμένη αφορμή και δεν έχει μία και μόνη αιτία ή αναπόφευκτη διαδρομή, αλλά είναι συνήθως το αποτέλεσμα ενός συνδυασμού διαφόρων παραγόντων.

Οι κινητήριες δυνάμεις που ευνοούν τη ριζοσπαστικοποίηση ενδέχεται να περιλαμβάνουν μια ισχυρή αίσθηση προσωπικής ή πολιτιστικής αποξένωσης, αντιληπτή αδικία ή ταπείνωση που ενισχύεται από την κοινωνική περιθωριοποίηση, ξеноφοβία και διακρίσεις, περιορισμένη εκπαίδευση ή δυνατότητες απασχόλησης, εγκληματικότητα, πολιτικούς παράγοντες, καθώς και μια ιδεολογική και θρησκευτική διάσταση, μη δομημένους οικογενειακούς δεσμούς, προσωπικά τραύματα και άλλα ψυχολογικά προβλήματα. Οι εν λόγω παράγοντες μπορούν να αξιοποιηθούν από υπεύθυνους στρατολόγησης, οι οποίοι εκμεταλλεύονται τις αδυναμίες και τα παράπονα μέσω της χειραγώγησης, ή, αντίθετα, να ενισχυθούν από την αυτοαπομόνωση. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης παρέχουν συνδεσιμότητα, εικονική συμμετοχή και ένα χώρο ανταλλαγής απόψεων για ομοϊδεάτες ακραίων απόψεων. Επιπλέον, οι επαγγελματίες και οι ακαδημαϊκοί έχουν επισημάνει ότι η διαδικασία της ριζοσπαστικοποίησης μπορεί υπό ορισμένες συνθήκες να πραγματοποιείται σε ολόένα και μικρότερα χρονικά πλαίσια. Εκτιμάται ότι 4000 πολίτες της ΕΕ έχουν γίνει μέλη τρομοκρατικών οργανώσεων σε χώρες που βρίσκονται σε σύγκρουση, όπως η Συρία και το Ιράκ.

Οι πρόσφατες τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν θέσει τον ισλαμιστικό εξτρεμισμό στο προσκήνιο. Οι ιδεολογικοί και θρησκευτικοί παράγοντες αποτελούν μία από τις πιθανές κινητήριες δυνάμεις της ριζοσπαστικοποίησης. Οι υπεύθυνοι στρατολόγησης και οι κήρυκες ακραίων απόψεων έχουν γίνει ειδήμονες στο να εκμεταλλεύονται τα παράπονα, να καταχρώνται τις θρησκευτικές αφηγήσεις και τα σύμβολα και να παρέχουν δικαιολογίες για διάπραξη πράξεων βίας. Συγχρόνως, η θρησκεία μπορεί να διαδραματίσει ζωτικό ρόλο στην πρόληψη και στην αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης: δένει τις κοινότητες, ενισχύει την αίσθηση του ανήκειν και καθοδηγεί τους ανθρώπους προς μια θετική κατεύθυνση.

- *Υποστήριξη της έρευνας, συγκέντρωση στοιχείων, παρακολούθηση και δίκτυα*

Η έρευνα στην ΕΕ έχει παράσχει χρήσιμα συγκριτικά αποτελέσματα για τη ριζοσπαστικοποίηση και τις διαδικασίες αποριζοσπαστικοποίησης των νέων καθώς και για το εξελισσόμενο και πολύπλοκο κοινωνικό πλαίσιο των θρησκειών, την πολυπολιτισμικότητα και τον πολιτικό εξτρεμισμό σε πολλά κράτη μέλη. Έχει παρουσιάσει και θα πρέπει να συνεχίσει να παρουσιάζει συγκεκριμένα εργαλεία και αναλύσεις πολιτικής που μπορούν να χρησιμοποιηθούν άμεσα από τους επαγγελματίες ασφάλειας και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής των κρατών μελών. Ωστόσο, οι πιο πρόσφατες τρομοκρατικές επιθέσεις στην Ευρώπη καταδεικνύουν νέες τάσεις στη διαδικασία ριζοσπαστικοποίησης, οι οποίες θα πρέπει να διερευνηθούν περαιτέρω.

Στο έβδομο πρόγραμμα-πλαίσιο για την ευρωπαϊκή έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη (ΠΠ7) δρομολογήθηκαν αρκετά έργα για τη ριζοσπαστικοποίηση¹¹. Τα εν λόγω έργα στοχεύουν στην καλύτερη κατανόηση των κινητήριων δυνάμεων της υφιστάμενης ριζοσπαστικοποίησης και εξετάζουν μεθοδολογίες για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων για την αντιμετώπιση των δυνάμεων αυτών.

Για την περαιτέρω γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας και των επαγγελματιών ασφάλειας στον τομέα αυτό, η Επιτροπή περιέλαβε ερευνητικά θέματα σχετικά με τη ριζοσπαστικοποίηση και την ένταξη το 2016, στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020»¹². Υπάρχει επίσης σημαντική έρευνα σχετικά με τη θρησκευτική πολυμορφία στην Ευρώπη¹³. Τα νέα στοιχεία που προκύπτουν από τα έργα αυτά θα ενισχύσουν την ικανότητα των κρατών μελών να τελειοποιήσουν τις υπάρχουσες προσεγγίσεις στον τομέα της πολιτικής και να αναπτύξουν νέες πολιτικές και πρακτικές.

Περαιτέρω ερευνητικές προτεραιότητες περιλαμβάνουν τα εξής: τη συστηματοποίηση της διαθέσιμης γνώσης και της εμπειρογνωμοσύνης με στόχο την υποστήριξη της στρατηγικής λήψης αποφάσεων· την ενίσχυση της διεπιστημονικής επιτόπιας έρευνας όσον αφορά τους λόγους στρατολόγησης τρομοκρατών, την κοινωνικοποίηση και τις τεχνικές· τη χρήση μαζικών δεδομένων προκειμένου να αναλυθούν οι πληροφορίες που σχετίζονται με τις πρακτικές επικοινωνίας της βίαιης ριζοσπαστικοποίησης· τη βελτίωση των υφιστάμενων δεσμών μεταξύ των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων των ερευνητών εκτός ΕΕ, των υπεύθυνων χάραξης πολιτικής και άλλων ενδιαφερόμενων μερών· και την έρευνα και την εκπαίδευση στις γλώσσες, στους πολιτισμούς, στις θρησκείες και στις ιδεολογίες.

Κέντρο αριστείας του δικτύου ευαισθητοποίησης για τη ριζοσπαστικοποίηση

Το κέντρο αριστείας του δικτύου ευαισθητοποίησης για τη ριζοσπαστικοποίηση (RAN) είναι ο ευρωπαϊκός κόμβος και η πλατφόρμα για την ανταλλαγή εμπειριών, τη συγκέντρωση γνώσεων, τον εντοπισμό βέλτιστων πρακτικών και την ανάπτυξη νέων πρωτοβουλιών για την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης. Στο εν λόγω κέντρο δραστηριοποιούνται διάφοροι παράγοντες (μεταξύ άλλων ψυχολόγοι, εκπαιδευτικοί, κοινωνικοί λειτουργοί, ιθύνοντες των σχετικών κοινοτήτων και ΜΚΟ, καθώς και αστυνομικοί, σωφρονιστικοί υπάλληλοι και εκπρόσωποι από διάφορα υπουργεία και διοικήσεις) σε όλους τους σχετικούς τομείς, που ποικίλλουν από την ενίσχυση της ανθεκτικότητας έναντι της εξτρεμιστικής προπαγάνδας στο διαδίκτυο μέχρι τη ριζοσπαστικοποίηση στις φυλακές, καθώς και στο εκπαιδευτικό περιβάλλον, με ιδιαίτερη έμφαση στη νεολαία. Το RAN έχει σχεδιαστεί ως ένα δίκτυο δικτύων, ενώ η συνεργασία μεταξύ των άλλων σχετικών δικτύων και του κέντρου αριστείας

¹¹ Έργα του 7ου ΠΠ στον τομέα της ασφάλειας: www.safire-project.eu· www.impacteurope.eu· www.fp7-prime.eu/project· <http://voxpath.eu/>. Έργα του 7ου ΠΠ στον τομέα των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών: «RELIGARE – Θρησκευτική πολυμορφία και κοσμικά πρότυπα στην Ευρώπη – Καινοτόμες προσεγγίσεις στο δίκαιο και στην πολιτική»· «Βρίσκοντας μια θέση για το Ισλάμ στην Ευρώπη»· «CITYSPYCE – Καταπολέμηση των ανισοτήτων μέσω καινοτόμων κοινωνικών πρακτικών για τους νέους σε πόλεις σε όλη την Ευρώπη».

¹² Πρόσκληση υποβολής προσφορών προϋπολογισμού 8,5 εκατ. EUR για την ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης όσον αφορά τη βίαιη ριζοσπαστικοποίηση στην ΕΕ από τα αρχικά στάδια κατανόησης μέχρι τη βελτίωση της προστασίας και πρόσκληση υποβολής προσφορών προϋπολογισμού 5 εκατ. EUR για τις σύγχρονες τάσεις ριζοσπαστικοποίησης και τις επιπτώσεις τους στην Ευρώπη.

¹³ Πρόσκληση υποβολής προσφορών προϋπολογισμού 2,5 εκατ. EUR για τη θρησκευτική πολυμορφία στην Ευρώπη – παρελθόν, παρόν και μέλλον.

RAN συμβάλλει στη συγκέντρωση σχετικής εμπειρογνομosύνης και στην αλληλοενίσχυση των πρωτοβουλιών σε διάφορους τομείς πολιτικής. Η Επιτροπή έχει προβλέψει να χορηγηθούν μέχρι και 25 εκατ. EUR για περίοδο τεσσάρων ετών στο κέντρο αριστείας του δικτύου ευαισθητοποίησης για τη ριζοσπαστικοποίηση, με στόχο την παροχή ειδικής στήριξης στους ενδιαφερομένους στα κράτη μέλη όσον αφορά τον σχεδιασμό ολοκληρωμένων προληπτικών στρατηγικών, τη δημιουργία πλαισίων και δικτύων πολλαπλών φορέων και την υλοποίηση συγκεκριμένων σχεδίων. Τέλος, το κέντρο αριστείας RAN χαρτογραφεί τα πρόσφατα πορίσματα της έρευνας που σχετίζονται άμεσα με τη συγκεκριμένη εργασία των επαγγελματιών και των αρχών στο πλαίσιο των διαφόρων ομάδων εργασίας RAN.

Βασικές δράσεις:

- ✓ *Το κέντρο αριστείας RAN παρέχει στήριξη προς τα κράτη μέλη όσον αφορά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή αποτελεσματικών προληπτικών δράσεων, καθώς και κατευθυντήριες γραμμές και εγχειρίδια για τη δημιουργία διυπηρεσιακών δομών, με τη δημιουργία μιας πλατφόρμας για την ανταλλαγή εμπειριών και πρακτικών και μέσω της περαιτέρω χαρτογράφησης της έρευνας για τη ριζοσπαστικοποίηση.*
- ✓ *Δημιουργία ενός αποθετηρίου προληπτικών στρατηγικών σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, δικτύων επαγγελματιών και εθνικών/περιφερειακών σημείων επαφής στα κράτη μέλη.*
- ✓ *Κινητοποίηση της έρευνας στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» σχετικά με τις πολύπλοκες βαθύτερες αιτίες της βίαιης ριζοσπαστικοποίησης, προκειμένου να αποκτηθούν συγκεκριμένα εργαλεία για τη διασφάλιση καλύτερα εμπεριστατωμένων παρεμβάσεων πολιτικής.*

2. Καταπολέμηση της τρομοκρατικής προπαγάνδας και της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο: αντιμετώπιση των απειλών, ενίσχυση του κριτικού πνεύματος και ενθάρρυνση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών.

Οι τρομοκράτες καταχρώνται σε μεγάλο βαθμό το διαδίκτυο για τους σκοπούς τους. Μερικές τρομοκρατικές ομάδες αφιερώνουν πλέον σημαντικούς πόρους για να παράγουν μεγάλες ποσότητες εξειδικευμένου τρομοκρατικού υλικού, το οποίο περιλαμβάνει απειλές, εκπαιδευτικά εγχειρίδια, πρακτικές συμβουλές για τρόπους απόκτησης και εισαγωγής όπλων, για τρόπους δημιουργίας βομβών και επιλογής των στόχων, καθώς και για τον σχεδιασμό και τη διάπραξη επιθέσεων. Κοινοποιούν βίντεο με τις επιτυχημένες επιθέσεις, τα βασανιστήρια και την εκτέλεση των θυμάτων και διαδίδουν μηνύματα υποστήριξης και περαιτέρω ενθάρρυνσης τρομοκρατικών επιθέσεων και βιαιοπραγιών μέσω εξελιγμένων κρυπτογραφημένων καναλιών. Το διαδίκτυο προσφέρει στους ριζοσπαστικούς υπεύθυνους στρατολόγησης περισσότερες ευκαιρίες για να αλληλεπιδρούν με άτομα τα οποία διαφορετικά δεν θα μπορούσαν να προσεγγίσουν με συμβατικά μέσα. Οι διαδικτυακές αλληλεπιδράσεις με ομοϊδεάτες μπορούν να υποκαταστήσουν τη φυσική κοινότητα ενός ατόμου και να δημιουργήσουν ένα διαδικτυακό κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο η αποκλίνουσα συμπεριφορά και η βία είναι αποδεκτά στοιχεία. Ενώ ένα τέτοιο διαδικτυακό υλικό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι μπορεί από μόνο του να ριζοσπαστικοποιήσει άτομα, φαίνεται ότι συμβάλλει στην επιτάχυνση της διαδικασίας ριζοσπαστικοποίησης. Η αλληλεπίδραση με άλλους μέσω διαύλων του διαδικτύου τροφοδοτεί το αίσθημα του ανήκειν και του κοινού σκοπού.

Ως εκ τούτου, η αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών του εξτρεμισμού απαιτεί την ανάληψη δράσης για την αντιμετώπιση της αύξησης της ρητορικής μίσους, καθώς και της διάδοσης εξτρεμιστικού ή τρομοκρατικού υλικού στο διαδίκτυο. Απαιτεί, επίσης, τη λήψη μέτρων για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας του ατόμου έναντι της εν λόγω προπαγάνδας.

- *Συνεργασία με τον σχετικό κλάδο και την κοινωνία των πολιτών*

Τον Δεκέμβριο του 2015, η ΕΕ δημιούργησε το φόρουμ της ΕΕ για το διαδίκτυο, στο οποίο συμμετέχουν παράγοντες του σχετικού κλάδου, τα κράτη μέλη, οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου και εταίροι της κοινωνίας των πολιτών για να διερευνήσουν τους τρόπους αντιμετώπισης των προκλήσεων της τρομοκρατικής και εξτρεμιστικής προπαγάνδας στο διαδίκτυο μέσω μιας ενισχυμένης εθελοντικής συνεργασίας, με παράλληλη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως είναι η ελευθερία της έκφρασης.

Όσον αφορά το τρομοκρατικό περιεχόμενο στο διαδίκτυο, οι προσπάθειες σήμερα επικεντρώνονται σε δύο τομείς: αφενός, στον περιορισμό της πρόσβασης σε τρομοκρατικό υλικό και, αφετέρου, στην ενδυνάμωση των εταίρων της κοινωνίας των πολιτών με στόχο την αντιμετώπιση της βίαιης εξτρεμιστικής προπαγάνδας και την παροχή εναλλακτικών λύσεων. Στο πλαίσιο της Ευρωπόλ, η μονάδα της ΕΕ για την αναφορά διαδικτυακού περιεχομένου διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στη στήριξη του πρώτου στόχου. Βοηθά στον εντοπισμό τρομοκρατικού περιεχομένου στο διαδίκτυο και αναφέρει το υλικό στην εταιρεία στην ιστοσελίδα της οποίας φιλοξενείται το υλικό, όταν εκτιμάται ότι παραβιάζει τους όρους και τις προϋποθέσεις της εταιρείας. Τελικά, είναι απόφαση της εταιρείας αν θα αφαιρέσει το υλικό ή όχι. Το κέντρο αριστείας RAN και η ομάδα εργασίας του για το θέμα «Επικοινωνία και επιχειρήματα» θα εξακολουθήσουν να βασίζονται στην εμπειρία του κέντρου στον τομέα της συνεργασίας με τους εταίρους της κοινωνίας των πολιτών σχετικά με τον δεύτερο στόχο και θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη εναλλακτικών λύσεων και αντιλόγου στα τρομοκρατικά επιχειρήματα¹⁴.

Η Επιτροπή, η Ευρωπόλ, τα κράτη μέλη, η κοινωνία των πολιτών και ο σχετικός κλάδος συνεργάζονται για τη δημιουργία εργαλειοθήκης στοχευμένων δράσεων, που θα ξεκινήσει μέσα στους επόμενους μήνες. Η εν λόγω εργαλειοθήκη θα περιλαμβάνει μια κοινή πλατφόρμα αναφοράς που θα αναπτυχθεί από τον κλάδο του διαδικτύου με τη συμβολή διαφόρων ενδιαφερόμενων μερών. Στόχος είναι να ενισχυθεί η διαδικασία αναφορών και να αποφευχθεί η εκ νέου μεταφόρτωση αφαιρούμενου υλικού σε άλλες πλατφόρμες. Επιπλέον, το ευρωπαϊκής εμβέλειας πρόγραμμα για την «ενίσχυση της κοινωνίας των πολιτών», που θα συντονίζεται από κοινού από το κέντρο αριστείας RAN, τον σχετικό κλάδο και τους εταίρους της κοινωνίας των πολιτών σε όλα τα κράτη μέλη, θα παρέχει εκπαίδευση, τεχνική υποστήριξη και αναλύσεις για την αποτελεσματικότητα της αντιμετώπισης των εκστρατειών προπαγάνδας. Στο πλαίσιο αυτό, τα θύματα της τρομοκρατίας, αλλά και οι θρησκευτικοί ηγέτες και οι κοινότητες είναι οι πλέον ενδεδειγμένοι για να παρέχουν εναλλακτικές λύσεις και αντίλογο στα τρομοκρατικά μηνύματα. Η εφαρμογή των διαφόρων πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο του φόρουμ της ΕΕ για το διαδίκτυο θα υποστηρίζεται από στοχευμένη έρευνα σχετικά με τη χρήση του διαδικτύου από τους τρομοκράτες.

¹⁴ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/issue_paper_cn_oct2015_en.pdf.

Επιπλέον, η Επιτροπή, σε συνεργασία με το Facebook, το Twitter, το YouTube και τη Microsoft δημιούργησε έναν κώδικα συμπεριφοράς για την καταπολέμηση της διάδοσης της παράνομης ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο στην Ευρώπη¹⁵. Σύμφωνα με την κοινή δήλωση που εκδόθηκε από το έκτακτο Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της 24ης Μαρτίου 2016, ο εν λόγω κώδικας θα διασφαλίσει ότι οι εταιρείες ΤΠ, γρήγορα και αποτελεσματικά, θα ελέγχουν και, όπου είναι απαραίτητο, θα αφαιρούν τη ρητορική μίσους που παραβιάζει την εθνική νομοθεσία που μεταφέρει τη νομοθεσία της ΕΕ¹⁶ και θα διευκολύνουν την κοινωνία των πολιτών και τις αρχές των κρατών μελών να αναφέρουν τυχόν παράνομο περιεχόμενο. Περαιτέρω εργασίες θα επικεντρωθούν στον τρόπο προώθησης της διαφάνειας κατά την εφαρμογή των διαδικασιών κοινοποίησης και απόσυρσης, και στην ενθάρρυνση της ανάπτυξης αντεπιχειρημάτων και εναλλακτικών επιχειρημάτων.

Οι εν εξελίξει πρωτοβουλίες για τη ρητορική μίσους, όπως η εκστρατεία «Κίνημα κατά της ρητορικής μίσους», που υποστηρίζεται από το Συμβούλιο της Ευρώπης, και περαιτέρω τοπικές πρωτοβουλίες είναι ζωτικής σημασίας για την προώθηση της ισότητας και την πρόληψη του ρατσισμού και της ριζοσπαστικοποίησης. Η Επιτροπή θα υποστηρίξει την κοινωνία των πολιτών όσον αφορά την παρακολούθηση και τη μείωση της έλξης και των επιπτώσεων της ρητορικής μίσους μέσω του προγράμματος «Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια»¹⁷.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να χρηματοδοτεί τη συμβουλευτική ομάδα στρατηγικής επικοινωνίας / το δίκτυο στρατηγικής επικοινωνίας. Η τεχνογνωσία που αναπτύχθηκε στα πλαίσια του έργου είναι στη διάθεση των κρατών μελών, της κοινωνίας των πολιτών καθώς και των οργάνων της ΕΕ προκειμένου να αναπτυχθεί το κατάλληλο πλαίσιο πολιτικής, εκστρατείες επικοινωνίας ή ατομικές πρωτοβουλίες. Εκτός από τη δημιουργία ενός δικτύου για την κοινοποίηση και την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών, τα έργα παρέχουν πρακτική υποστήριξη και συμβουλές που μπορούν να διευκολύνουν την ανάπτυξη αποτελεσματικών αντεπιχειρημάτων.

- *Επικαιροποίηση της νομοθεσίας*

Η οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων¹⁸ απαιτεί ήδη από τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι οι υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων επικοινωνίας, όπως οι τηλεοπτικές εκπομπές και οι υπηρεσίες βίντεο κατά παραγγελία, δεν περιέχουν καμία υποκίνηση μίσους λόγω φυλής, φύλου, θρησκείας ή ιθαγένειας. Καθώς η ρητορική μίσους σε πλατφόρμες κοινής χρήσης βίντεο έχει προκαλέσει ανησυχίες, η Επιτροπή, στην πρότασή της για την αναθεώρηση της οδηγίας¹⁹, έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι οι πλατφόρμες κοινής χρήσης βίντεο θα υποχρεούνται να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία των πολιτών από την υποκίνηση βίας ή μίσους. Τα εν λόγω μέτρα περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, την υποβολή αναφορών και την επισήμανση. Η πρόταση προβλέπει ότι οι κώδικες συμπεριφοράς

¹⁵ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-1937_el.htm.

¹⁶ Απόφαση-πλαίσιο της ΕΕ (2008/913/ΔΕΥ) σχετικά με την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου.

¹⁷ Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια - Πρόγραμμα εργασίας για το 2016.

http://ec.europa.eu/justice/grants1/programmes-2014-2020/files/rec_awp_2016/rec_awp_2016_annex_en.pdf.

¹⁸ Οδηγία 2010/13/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 10ης Μαρτίου 2010, για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παροχή υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων.

¹⁹ Πρόταση για την τροποποίηση της οδηγίας 2010/13/ΕΕ σχετικά με τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων, SWD (2016) 168.

που καταρτίζονται από τον σχετικό κλάδο υποβάλλονται στην Επιτροπή, ότι η ομάδα των ευρωπαϊκών ρυθμιστικών αρχών για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων μπορεί να κληθεί να γνωμοδοτήσει σχετικά με τους κώδικες αυτούς και ότι οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές του οπτικοακουστικού τομέα έχουν την εξουσία να τους επιβάλουν. Επιπλέον, η Επιτροπή θα αξιολογεί τακτικά την αποτελεσματικότητα των μέτρων αυτορύθμισης με σκοπό την υποστήριξή τους, όπου χρειάζεται, μεταξύ άλλων με τη δημιουργία των κατάλληλων πλαισίων για την παροχή ασφάλειας δικαίου, όπου είναι απαραίτητο. Η Επιτροπή θα μεσολαβήσει επίσης για τη σύναψη νέας συμμαχίας για την καλύτερη προστασία των παιδιών στο διαδίκτυο²⁰, στο πλαίσιο των προσπαθειών της να ενθαρρύνει τον σχετικό κλάδο να αναπτύξει κώδικες συμπεριφοράς για την υποστήριξη της υλοποίησης της προτεινόμενης επικαιροποίησης των κανόνων της ΕΕ για τον οπτικοακουστικό τομέα.

- *Στήριξη του γραμματισμού στα μέσα επικοινωνίας*

Η υποδομή υπηρεσιών για ασφαλέστερη χρήση του διαδικτύου, που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο της διευκόλυνσης «Συνδέοντας την Ευρώπη», επιτρέπει στα εθνικά κέντρα ασφαλέστερης χρήσης του διαδικτύου να ενισχύσουν την ευαισθητοποίηση των παιδιών, των γονέων και των δασκάλων όσον αφορά τους κινδύνους που μπορεί να συναντήσουν τα παιδιά στο διαδίκτυο και να τους δώσουν τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν αυτούς τους κινδύνους. Ορισμένα κέντρα ασφαλέστερης χρήσης του διαδικτύου έχουν ανταποκριθεί στο αναδυόμενο ζήτημα της επιγραμμικής ριζοσπαστικοποίησης, η οποία απαιτεί ειδική εμπειρογνομοσύνη για να αντιμετωπιστεί με τον κατάλληλο τρόπο. Για παράδειγμα, το Κέντρο του Ηνωμένου Βασιλείου για την ασφαλέστερη χρήση του διαδικτύου έχει εκπονήσει οδηγίες για τον τρόπο προστασίας των παιδιών από τον επιγραμμικό εξτρεμισμό. Στην Αυστρία, το Κέντρο μελετά μια στρατηγική για τη διαχείριση της επιγραμμικής ριζοσπαστικοποίησης, σε συνεργασία με εξειδικευμένους οργανισμούς. Και το σουηδικό Κέντρο ασφαλέστερης χρήσης του διαδικτύου έχει αναπτύξει εκπαιδευτικό υλικό που αποσκοπεί στην ενίσχυση των ικανοτήτων των εφήβων ώστε να μην εξαπατώνται από οποιαδήποτε προπαγάνδα.

Βασικές δράσεις:

- ✓ *Στο πλαίσιο του φόρουμ της ΕΕ για το διαδίκτυο: η ανάπτυξη μιας κοινής πλατφόρμας αναφοράς για τη βελτίωση της ταχύτητας και της αποτελεσματικότητας της διαδικασίας αναφορών και τη δημιουργία ενός προγράμματος ενίσχυσης της κοινωνίας των πολιτών με στόχο τη σημαντική εντατικοποίηση της κατάρτισης και της υποστήριξης των εταίρων της κοινωνίας των πολιτών, προκειμένου να ενισχυθεί ο όγκος των αποτελεσματικών θετικών εναλλακτικών επιχειρημάτων που παρέχονται στο διαδίκτυο.*
- ✓ *Παροχή πλατφόρμας από το κέντρο αριστείας RAN για την ανταλλαγή εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών με στόχο την ενίσχυση του γραμματισμού στα μέσα επικοινωνίας και της κριτικής σκέψης στο διαδίκτυο και την ανάπτυξη μιας πανευρωπαϊκής εκστρατείας προκειμένου να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα κατά της επιγραμμικής ριζοσπαστικοποίησης για την παροχή εναλλακτικών επιχειρημάτων ή εναλλακτικών δράσεων (Εκστρατεία κατά του μίσους).*
- ✓ *Η Επιτροπή και οι σχετικές εταιρείες ΤΠ θα ελέγχουν τις δημόσιες δεσμεύσεις του κώδικα συμπεριφοράς για την καταπολέμηση της παράνομης ρητορικής μίσους στο*

²⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/commission-broker-new-alliance-better-protect-minors-online>.

διαδίκτυο, συμπεριλαμβανομένων των επιπτώσεών τους. Βελτίωση της διαφάνειας κατά την εφαρμογή διαδικασιών κοινοποίησης και απόσυρσης.

3. Σπάζοντας τον φαύλο κύκλο: αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης στις φυλακές

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζει ήδη τα κράτη μέλη στην πρόληψη και την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης στις φυλακές, θέμα το οποίο εξάλλου εμπίπτει κατά κύριο λόγο στην αρμοδιότητά τους. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου του 2015 σχετικά με την ανταπόκριση της ποινικής δικαιοσύνης στη ριζοσπαστικοποίηση²¹, η Eurojust παρακολουθεί τις εξελίξεις και τις τάσεις σε σχέση με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο και τη σχετική νομολογία των κρατών μελών σχετικά με την τρομοκρατία και τη βίαιη ριζοσπαστικοποίηση, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης εναλλακτικών λύσεων αντί της δίωξης και της κράτησης με στόχο την ενημέρωση των φορέων χάραξης πολιτικής και την ενημέρωση για την ανάπτυξη μελλοντικών πρωτοβουλιών. Αυτό γίνεται, μεταξύ άλλων, μέσω του μηχανισμού για την παρακολούθηση των ποινικών καταδικών για αδικήματα τρομοκρατίας και μέσω των τακτικών συνεδριάσεων της Eurojust για την τρομοκρατία. Περαιτέρω, η Επιτροπή διέθεσε 8 εκατ. EUR το 2015 και το 2016 για την υλοποίηση των συμπερασμάτων του Συμβουλίου, παρέχοντας χρηματοδότηση για την ανάπτυξη των προγραμμάτων αποκατάστασης και αποριζοσπαστικοποίησης, εντός και εκτός των φυλακών, για εργαλεία αξιολόγησης κινδύνων και την κατάρτιση επαγγελματιών.

Επιπλέον, η Επιτροπή συνεργάζεται με την ευρωπαϊκή συνομοσπονδία δικαστικής επιτήρησης και τον ευρωπαϊκό οργανισμό φυλακών και σωφρονιστικών υπηρεσιών, που αμφότερα χρηματοδοτούνται από επιδοτήσεις λειτουργίας στο πλαίσιο του προγράμματος δικαιοσύνης, για τη συμμετοχή τους στην ειδική κατάρτιση του προσωπικού των φυλακών και της δικαστικής επιτήρησης. Η Επιτροπή συνεργάζεται επίσης στενά με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κατάρτισης Δικαστικών και χρηματοδοτεί ένα πρόγραμμα κατάρτισης των δικαστών και των εισαγγελέων σε θέματα ριζοσπαστικοποίησης προκειμένου να τους παράσχει τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να αντιμετωπίσουν τα ριζοσπαστικοποιημένα άτομα και να τους διαθέσει εργαλεία και μεθοδολογίες αξιολόγησης κινδύνου με στόχο τον προσδιορισμό του επιπέδου απειλής από υπόπτους τρομοκρατικών εγκλημάτων. Είναι επίσης σημαντικό να διευκολυνθεί η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης στις φυλακές.

Οι δραστηριότητες του κέντρου αριστείας RAN θα συνεχίσουν να καλύπτουν τη ριζοσπαστικοποίηση στις φυλακές, κυρίως με την ομάδα εργασίας για τις φυλακές και τη δικαστική επιτήρηση, επιτρέποντας στους τοπικούς επαγγελματίες να ανταλλάσσουν βέλτιστες πρακτικές, να προβαίνουν σε συστάσεις και να αναπτύσσουν ή να αναθεωρούν κατευθυντήριες γραμμές και εγχειρίδια σχετικά με την εφαρμογή των μηχανισμών και των προγραμμάτων για την πρόληψη και την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης στις φυλακές και για την προώθηση της αποκατάστασης και της επανένταξης, συμπεριλαμβανομένων ιδίως της καθοδήγησης για την ανάπτυξη διυπηρεσιακών προσεγγίσεων, καθώς και πιο ειδικών εργαλείων παρέμβασης, όπως η εκτίμηση του κινδύνου. Με βάση τα πρώτα διδάγματα που προέκυψαν, καθορίστηκαν οι συστάσεις και ο προσδιορισμός των προκλήσεων στο θεματικό έγγραφο του κέντρου αριστείας RAN «Η

²¹ Συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 20ής Νοεμβρίου 2015, για την ενίσχυση της αντιμετώπισης, από την ποινική δικαιοσύνη, της ριζοσπαστικοποίησης που οδηγεί στην τρομοκρατία και τον βίαιο εξτρεμισμό, <http://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2015/11/20-conclusions-radicalisation/>.

ενασχόληση με τη ριζοσπαστικοποίηση σε ένα πλαίσιο φυλακής και δικαστικής επιτήρησης», που καλύπτει θέματα όπως η ανάπτυξη της διυπηρεσιακής συνεργασίας, οι αξιολογήσεις κινδύνου, η διαχείριση του κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων των συνθηκών στις φυλακές και των επιλογών καθεστώτος και των προγραμμάτων επανένταξης²².

Βασικές δράσεις:

- ✓ *Χρήση του κέντρου αριστείας RAN για την ανταλλαγή ορθών πρακτικών και τη διατύπωση συστάσεων πολιτικής για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης όσον αφορά τους επαγγελματίες πρώτης γραμμής (συμπεριλαμβανομένων ενδεχομένως των δικαστών και των εισαγγελέων), που καλύπτουν τον τομέα των φυλακών και της δικαστικής επιτήρησης.*
- ✓ *Παροχή χρηματοδοτικής στήριξης προκειμένου τα κράτη μέλη να μπορέσουν να αναπτύξουν εργαλεία εκτίμησης του κινδύνου.*
- ✓ *Υποστήριξη της ανάπτυξης προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στις φυλακές (συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής κατάρτισης) για να μπορέσουν οι κρατούμενοι να διευκολύνουν την επανένταξή τους στην κοινωνία.*
- ✓ *Υποστήριξη της ανάπτυξης προγραμμάτων αποκατάστασης για τους κρατούμενους από τα κράτη μέλη και ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και πολιτικών στον τομέα της εκτέλεσης των ποινικών κυρώσεων.*
- ✓ *Πρωτόηση της ανταλλαγής πληροφοριών στην Eurojust από εξειδικευμένους εισαγγελείς.*

4. Προώθηση της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς και των κοινών αξιών της ΕΕ

Σε μακροπρόθεσμη βάση, η υψηλής ποιότητας εκπαίδευση από το προσχολικό στάδιο και μετά παραμένει το καλύτερο δίκτυο ασφαλείας κατά του κοινωνικού αποκλεισμού, που για ορισμένους συνιστά καθοριστικό παράγοντα ριζοσπαστικοποίησης. Ωστόσο, οι ευκαιρίες και τα αποτελέσματα εξακολουθούν να καθορίζονται από το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο των παιδιών. Το 11,1% των νέων Ευρωπαίων εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, με αποτέλεσμα να εισέρχονται στην αγορά εργασίας με ένα μειονέκτημα το οποίο είναι πολύ δύσκολο να αντιμετωπιστεί αργότερα²³. Συνεπώς, η αντιμετώπιση αυτών των θεμάτων, παράλληλα με τη μετάδοση κοινών αξιών της ΕΕ στους νέους και την παροχή σ' αυτούς της δυνατότητας να κάνουν συνειδητές επιλογές συνιστούν προληπτικά μέτρα ζωτικής σημασίας.

Στις 17 Μαρτίου 2015 οι Υπουργοί Παιδείας και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκριναν τη δήλωση σχετικά με την προώθηση της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά και των κοινών αξιών της ελευθερίας, της ανοχής και της απαγόρευσης των διακρίσεων μέσω της εκπαίδευσης²⁴, η οποία καθορίζει κοινούς στόχους για τα κράτη μέλη και παροτρύνει τις υποστηρικτικές δράσεις σε επίπεδο ΕΕ. Σ' αυτή τη βάση, η Επιτροπή έχει ήδη κινητοποιήσει

²² http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-news/docs/ran_p_and_p_practitioners_working_paper_en.pdf.

²³ Όλα τα αριθμητικά στοιχεία στο κεφάλαιο αυτό προέρχονται από την έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης του 2015.

²⁴ Δήλωση του Παρισιού, http://ec.europa.eu/education/news/2015/documents/citizenship-education-declaration_en.pdf.

την πολιτική της και τα χρηματοδοτικά της μέσα και θα λάβει περαιτέρω συγκεκριμένα μέτρα για να υποστηρίξει τα κράτη μέλη στο έργο τους.

- *Ενισχυμένο πλαίσιο για τη στήριξη της πολιτικής και της συνεργασίας*

Ενώ τα κράτη μέλη ευθύνονται για τα δικά τους συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, η πολιτική της ΕΕ μπορεί να στηρίζει την εθνική δράση και να συμβάλει στην επίλυση κοινών προκλήσεων, ιδίως στο πλαίσιο συνεργασίας του 2020 στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης²⁵. Η Επιτροπή θα προτείνει ένα σχέδιο σύστασης του Συμβουλίου για την προώθηση αποτελεσματικών πολιτικών και βέλτιστων πρακτικών, που θα υποστηρίζονται από ευκαιρίες χρηματοδότησης, επιτρέποντας έτσι μια πιο συντονισμένη προσέγγιση σε όλη την ΕΕ. Η εν λόγω σύσταση θα δώσει συγκεκριμένες οδηγίες προς τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, βοηθώντας τους να λάβουν τα μέτρα που απαιτούνται για την επίτευξη των εθνικών και τοπικών στόχων της Δήλωσης του Παρισιού. Η πείρα σε πλαίσια όπως το πλαίσιο πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου²⁶ έχει καταδείξει ότι η προσέγγιση αυτή παρέχει ταχέα και αποτελεσματικά αποτελέσματα.

- *Η βέλτιστη αξιοποίηση της χρηματοδότησης της ΕΕ*

Το πρόγραμμα «Erasmus+» χρηματοδοτεί έργα διεθνικής συνεργασίας και δράσεις στήριξης της πολιτικής²⁷. Το 2014 μόνο, παρείχε χρηματοδότηση για πάνω από 1.700 έργα σε όλους τους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της νεολαίας και του αθλητισμού. Από το 2016, δίνεται προτεραιότητα σε δράσεις και έργα που προωθούν την ένταξη και την προώθηση των θεμελιωδών αξιών, πράγμα που αντανακλά τους στόχους της Δήλωσης του Παρισιού. Ως αποτέλεσμα, 400 εκατ. EUR είναι τώρα διαθέσιμα για την ανάπτυξη νέων πολιτικών και προγραμμάτων που υποστηρίζουν αυτές τις προτεραιότητες, ενώ επιπλέον 13 εκατ. EUR θα δαπανηθούν για την προώθηση της διάδοσης και της αναβάθμισης βασικών πρωτοβουλιών.

- *Υποστήριξη των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων*

Τα σχολεία διαδραματίζουν βασικό ρόλο στην προώθηση της ένταξης και, ως καίρια τμήματα των κοινοτήτων, συνεργάζονται στενά με τους γονείς και τις τοπικές ενώσεις. Οι τακτικές επαφές με τους εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών και τα πρότυπα ρόλων μπορούν να κάνουν τη διαφορά στην παροχή κινήτρων στους νέους και να τους αποτρέψουν από το να αποσυρθούν στο περιθώριο της κοινωνίας. Αυτά τα είδη δικτύων υπάρχουν ήδη σε ορισμένα κράτη μέλη²⁸ και θα πρέπει να αναβαθμιστούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο προκειμένου να προσεγγίσουν σημαντικό αριθμό νέων. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα δημιουργήσει ένα δίκτυο προκειμένου οι τοπικοί φορείς να μπορούν να καλούν άτομα από διάφορα υπόβαθρα, όπως επιχειρηματίες, καλλιτέχνες, αθλητές, καθώς και πρώην ριζοσπαστικοποιημένα άτομα,

²⁵ Συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 12ης Μαΐου 2009, σχετικά με ένα στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης («EK 2020»)

https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/107622.pdf.

²⁶ Σύσταση του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 2011, σχετικά με τις πολιτικές για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

²⁷ Τουλάχιστον το 28% και το 4,2% του συνολικού προϋπολογισμού, αντιστοίχως, δηλαδή, 14,7 δισ. EUR για την περίοδο 2014-2020.

²⁸ Για παράδειγμα η πρωτοβουλία «Réserve Citoyenne» στη Γαλλία, <http://www.lareservecitoyenne.fr/>.

όταν κρίνεται σκόπιμο, να επισκέπτονται σχολεία, πρωτοβουλίες νέων, αθλητικά σωματεία και φυλακές για να μοιραστούν τις εμπειρίες τους²⁹.

Οι εκπαιδευτικοί διαδραματίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο. Είναι οι πλέον αρμόδιοι για να ανιχνεύσουν τα πρώτα σημάδια της ριζοσπαστικοποίησης των μαθητών και να συνδράμουν στην αντιμετώπισή τους. Γενικότερα, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να αντιμετωπίσουν την ποικιλομορφία στην τάξη και να μεταδώσουν κοινές αξίες στους μαθητές. Δεδομένου ότι οι εκπαιδευτικοί σε πολλά κράτη μέλη αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις, η μάθηση από ομοτίμους και οι απευθείας ανταλλαγές σε επίπεδο ΕΕ μπορούν να συμβάλουν στον εντοπισμό των βέλτιστων πρακτικών. Η ΕΕ θα εξακολουθήσει να στηρίζει τέτοιες ανταλλαγές μέσω του eTwinning, μιας διαδικτυακής πλατφόρμας που συνδέει καθηγητές και αίθουσες διδασκαλίας σε όλη την Ευρώπη³⁰, καθώς και στο πλαίσιο της ομάδας εργασίας του RAN για την εκπαίδευση. Τέλος, η Επιτροπή θα συνεργαστεί στενά με το Συμβούλιο της Ευρώπης και την UNESCO για την καλύτερη εφαρμογή των υφιστάμενων εργαλείων που έχουν σχεδιαστεί για να παρέχουν υποστήριξη στους εκπαιδευτικούς³¹.

Οι φοιτητές και το προσωπικό των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο. Η Επιτροπή ενθαρρύνει τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να συνεργάζονται με τις τοπικές κοινωνίες και να αναγνωρίζουν τις σχετικές προσπάθειες των φοιτητών, για παράδειγμα με τη χορήγηση ακαδημαϊκών μονάδων στους φοιτητές για δράσεις εθελοντισμού ή με την ανάπτυξη άλλων μαθημάτων εκπαίδευσης.

Βασικές δράσεις:

- ✓ *Πρόταση για σύσταση του Συμβουλίου με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης και την προώθηση των θεμελιωδών αξιών της Ευρώπης μέσω της εκπαίδευσης και της μη τυπικής μάθησης.*
- ✓ *Διάθεση, μέσω του προγράμματος «Erasmus+», ποσού άνω των 400 εκατ. EUR το 2016 σε διακρατικές εταιρικές σχέσεις για την ανάπτυξη καινοτόμων προσεγγίσεων και πρακτικών πολιτικής σε τοπικό επίπεδο, δίνοντας προτεραιότητα στην κοινωνική ένταξη, την προώθηση των κοινών αξιών και τη διαπολιτισμική κατανόηση. Το πρόγραμμα «Erasmus+» θα αναβαθμίσει τις δράσεις που αναπτύσσονται σε τοπικό επίπεδο με ειδικό κονδύλιο ύψους 13 εκατ. EUR το 2016.*
- ✓ *Δημιουργία δικτύου προκειμένου να διευκολυνθούν οι απευθείας επαφές με θετικά πρότυπα ρόλων στα σχολεία, τη νεολαία, τα αθλητικά σωματεία και τις φυλακές.*
- ✓ *Προώθηση της χορήγησης ακαδημαϊκών μονάδων στους φοιτητές για δράσεις εθελοντισμού και ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών που συνδυάζουν το ακαδημαϊκό περιεχόμενο με τη συμμετοχή στα κοινά μέσω του προγράμματος «Erasmus+».*

²⁹ Το δίκτυο αυτό, που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του προγράμματος «Erasmus+», θα ξεκινήσει ως πιλοτικό πρόγραμμα με επίκεντρο τη βίαιη ριζοσπαστικοποίηση σε υποβαθμισμένες περιοχές, σε ορισμένα κράτη μέλη.

³⁰ Το eTwinning, στο οποίο συμμετέχουν σήμερα 300.000 εκπαιδευτικοί με συνολικά 406 έργα, είναι το μεγαλύτερο δίκτυο εκπαιδευτικών στον κόσμο και προσφέρει ήδη ευρύ φάσμα μαθημάτων σε όλους τους τομείς της εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης της ενεργού συμμετοχής στα κοινά και του διαπολιτισμικού διαλόγου.

³¹ Το πλαίσιο ικανοτήτων για τη δημοκρατική ιθαγένεια, που θα ξεκινήσει τον Απρίλιο, και το πρόγραμμα «Διδασκαλία αμφιλεγόμενων ζητημάτων», καθώς επίσης η παιδαγωγική καθοδήγηση της UNESCO για την εκπαίδευση στον τομέα της παγκόσμιας ιθαγένειας.

5. Προώθηση ανθεκτικών, ανοιχτών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών και προσέγγιση των νέων

Η ΕΕ υποστηρίζει τις κοινωνίες στις οποίες επικρατούν ο πλουραλισμός, η απαγόρευση των διακρίσεων, η ανοχή, η δικαιοσύνη, η αλληλεγγύη και η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών³². Η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων και η προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και της προστασίας είναι αυτοτελείς στόχοι της ΕΕ³³. Οι εν λόγω κοινωνίες θα πρέπει να αποδειχθούν πιο ανθεκτικές στις απειλές του βίαιου εξτρεμισμού.

Η αντιμετώπιση των διακρίσεων λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, η καταπολέμηση του μίσους και του στιγματισμού των κοινοτήτων και η πάταξη των εγκλημάτων μίσους και των σοβαρών μορφών ρητορικής μίσους αποτελούν από αυτή την άποψη βασικά στοιχεία. Τα κράτη μέλη πρέπει να επιβάλλουν τη νομοθεσία της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξеноφοβίας και των διακρίσεων λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, ενώ καθίσταται πλέον αναγκαία η επίτευξη συμφωνίας σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής για ολοκλήρωση του πλαισίου κατά των διακρίσεων για λόγους, μεταξύ άλλων, θρησκείας³⁴. Ο διαπολιτισμικός και διαθρησκευτικός διάλογος μεταξύ των κοινοτήτων έχει ιδιαίτερη σημασία. Οι ηγέτες των σχετικών κοινοτήτων και της κοινωνίας των πολιτών πρέπει να υποστηριχθούν για την προώθηση ανταλλαγών και κοινών προγραμμάτων μεταξύ διαφορετικών κοινοτήτων. Η Επιτροπή έχει προβλέψει τη χορήγηση 4,5 εκατ. EUR το 2016 σε έργα που αποσκοπούν στην καλύτερη κατανόηση μεταξύ των κοινοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των θρησκευτικών κοινοτήτων, καθώς και στην πρόληψη και την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξеноφοβίας μέσω διαθρησκευτικών και διαπολιτισμικών δραστηριοτήτων.

Οι κοινωνικές πολιτικές και οι πολιτικές απασχόλησης της ΕΕ επιδιώκουν την εξάλειψη της φτώχειας και την προώθηση αγορών εργασίας και κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς. Ένας από τους καλύτερους τρόπους αντιμετώπισης του κοινωνικού αποκλεισμού είναι μέσω της απασχόλησης. Μία από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη είναι η μείωση του αριθμού των νέων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης (οι αποκαλούμενοι νέοι ΕΑΕΚ). Η ΕΕ μπορεί να συνδράμει με οδηγίες πολιτικής που παρέχονται με μέσα όπως η «εγγύηση για τους νέους» και η «πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων», η σύσταση για τους μακροχρόνια ανέργους και το πρόσφατα εγκεκριμένο «θεματολόγιο δεξιοτήτων»³⁵. Επιπλέον, η οδηγία 2000/78 για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εκπαίδευση³⁶ συμβάλλει στην καταπολέμηση των διακρίσεων, μεταξύ άλλων μέσω της ευαισθητοποίησης σχετικά με τις διακρίσεις μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων, της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων.

³² Άρθρο 2 της ΣΕΕ.

³³ Άρθρο 3 της ΣΕΕ.

³⁴ Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης των προσώπων ανεξαρτήτως θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, COM (2008) 426 final.

³⁵ Ατζέντα νέων δεξιοτήτων στην Ευρώπη: Συνεργασία για την ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου, της απασχολησιμότητας και της ανταγωνιστικότητας [COM (2016) 381].

³⁶ Οδηγία 2000/78/EK του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία.

Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο υποστηρίζει εθνικά συστήματα και μικρά τοπικά έργα. Από το 2014 έως το 2020 θα διατεθούν άμεσα 25,6 δισεκατομμύρια EUR για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης των μειονεκτουσών ομάδων, για παράδειγμα μέσω κατάλληλα σχεδιασμένων προγραμμάτων κατάρτισης και συστημάτων κοινωνικής υποστήριξης. Επιπλέον, πάνω από 8 δισεκατομμύρια EUR θα χρησιμοποιηθούν για παροχή βοήθειας στα σχολεία προκειμένου να αντιμετωπιστεί η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου και η αύξηση της πρόσβασης σε ποιοτική εκπαίδευση για όλους, για παράδειγμα μέσω της προσαρμογής των σχολικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων, της πρόβλεψης μαθημάτων εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών και της εξατομικευμένης υποστήριξης για μειονεκτούντα άτομα. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο αναμένεται να προσεγγίσει 2,5 εκατομμύρια μειονεκτούντα άτομα, συμπεριλαμβανομένων 1,3 εκατομμυρίων που είναι άνεργοι ή άεργοι. Επιπλέον, το Πρόγραμμα για την Απασχόληση και την Κοινωνική Καινοτομία (EaSI) μπορεί να χρηματοδοτήσει καινοτόμα έργα με στόχο την προώθηση της κοινωνικής ένταξης.

Η διοργάνωση δραστηριοτήτων για νέους έχει δυναμική απήχηση στους νέους, ιδιαίτερα στα μειονεκτούντα άτομα, και τους βοηθά να γίνουν ενεργοί πολίτες, αποφεύγοντας την περιθωριοποίηση και την υιοθέτηση εξτρεμιστικών απόψεων. Η συμμετοχή των εργαζομένων στον τομέα της νεολαίας είναι σημαντική ως μέρος μιας ευρύτερης συνεργασίας με όλους τους σχετικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, των κοινοτικών οργανώσεων, των εργοδοτών και των ατόμων του στενού περιβάλλοντος των νέων: των οικογενειών και των φίλων τους. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα αναπτύξει μια ειδική εργαλειοθήκη βέλτιστων πρακτικών, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη, για τους εργαζομένους στον τομέα της νεολαίας και τους εκπαιδευτές. Η εν λόγω εργαλειοθήκη θα παρέχει παραδείγματα για το πώς να παρέχεται βοήθεια στους νέους προκειμένου να αυξήσουν τη δημοκρατική τους ανθεκτικότητα, να αποκτήσουν παιδεία στη χρήση των μέσων επικοινωνίας και κριτική σκέψη, για το πώς να διδαχθούν οι νέοι τρόπους για να επιλύουν τις διαφορές τους και να σέβονται τις απόψεις των άλλων και για το πώς να εντοπίζονται και να αντιμετωπίζονται τα πρώτα σημάδια της ριζοσπαστικοποίησης. Για να ενισχύσει τον αντίκτυπο της εργασίας για τους νέους σε τοπικό επίπεδο, η Επιτροπή θα ενισχύσει επίσης την Ευρωπαϊκή Εθελοντική Υπηρεσία, αυξάνοντας τον προϋπολογισμό της³⁷, και θα δώσει προτεραιότητα σε σχέδια που προωθούν τις θεμελιώδεις αξίες και την προσέγγιση των μειονεκτούντων ατόμων και κοινοτήτων.

Βασικές δράσεις:

- ✓ *Συνέχιση της συνεργασίας με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την έγκριση της οδηγίας για την καταπολέμηση των διακρίσεων.*
- ✓ *Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των μειονεκτουσών ομάδων μέσω μέτρων πολιτικής και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και του προγράμματος για την απασχόληση και την κοινωνική καινοτομία.*
- ✓ *Ενίσχυση της στήριξης των εργαζομένων στον τομέα της νεολαίας και των σχετικών οργανώσεων, ιδιαίτερα με την ανάπτυξη εργαλείων.*
- ✓ *Ενίσχυση της ευρωπαϊκής εθελοντικής υπηρεσίας.*

³⁷ Ο προϋπολογισμός (65 εκατ. EUR το 2016) έχει προγραμματιστεί να αυξάνεται κατά 15% ετησίως μεταξύ 2017 και 2020.

6. Διάσταση της ασφάλειας όσον αφορά την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης

Η πρόληψη και η αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης έχουν μια ισχυρή διάσταση ασφάλειας, όπως τονίζεται στην πρόσφατη ανακοίνωση «Υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Θεματολογίου για την Ασφάλεια για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την οικοδόμηση μιας αποτελεσματικής και πραγματικής Ένωσης Ασφάλειας». Τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν μέτρα ασφαλείας προκειμένου να εμποδίσουν τους νέους να μεταβούν σε ζώνες συγκρούσεων για να ενταχθούν σε τρομοκρατικές ομάδες. Αυτά περιλαμβάνουν μέτρα όπως ταξιδιωτικές απαγορεύσεις, την ποινικοποίηση του ταξιδιού σε τρίτη χώρα για τρομοκρατικούς σκοπούς, αλλά και μέτρα μέσω των οποίων οι οικογένειες και οι φίλοι μπορούν να ζητούν τη βοήθεια των δημόσιων αρχών, όπως ανοιχτές τηλεφωνικές γραμμές. Επιπλέον, οι κήρυκες ακραίων απόψεων και εκείνοι που διαδίδουν την τρομοκρατική προπαγάνδα ή που στρατολογούν ευάλωτα άτομα ενδέχεται να αντιμετωπίσουν ποινικές διώξεις. Τα κράτη μέλη δύνανται να εκδίδουν ταξιδιωτικές απαγορεύσεις προκειμένου να εμποδίσουν την είσοδο στην ΕΕ σε κήρυκες ακραίων απόψεων, και δύνανται να παρέμβουν κατά της διάδοσης εξτρεμιστικών μηνυμάτων μέσω διοικητικών μέτρων. Τα μέτρα αυτά αποτελούν απαραίτητο συμπλήρωμα των μέτρων για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας κατά της ριζοσπαστικοποίησης.

Από αυτή την άποψη, η ανταλλαγή πληροφοριών είναι καίριας σημασίας. Η διαχείριση των συνόρων της ΕΕ, τα πλαίσια συνεργασίας στον τομέα της μετανάστευσης και της ασφάλειας καθώς και τα εργαλεία πληροφόρησης θα πρέπει να συνδεθούν μεταξύ τους, να ενισχυθούν και να χρησιμοποιηθούν πλήρως³⁸, ώστε να αποτρέπουν αποτελεσματικά τους πολίτες της ΕΕ από το να ταξιδεύουν σε ζώνες συγκρούσεων για τρομοκρατικούς σκοπούς και να εντοπίζουν αυτούς που αποτελούν κίνδυνο κατά την επιστροφή τους. Αυτά και άλλα πλαίσια και εργαλεία πρέπει να χρησιμοποιούνται για την ανταλλαγή πληροφοριών για τους υπόπτους ριζοσπαστικοποίησης, προκειμένου να διευκολύνεται, σε διασυνοριακό επίπεδο, το έργο των αρμόδιων αρχών όσον αφορά τη λήψη των κατάλληλων μέτρων κατά των προσώπων που εγκυμονούν υψηλό κίνδυνο για την ασφάλεια.

Το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (ΣΠΣ) έχει ιδιαίτερη σημασία από αυτή την άποψη. Η καταχώριση στο ΣΠΣ μπορεί να προκαλέσει διάφορες ενέργειες, ανάλογα με την εκτίμηση και την πρόθεση του κράτους μέλους που προβαίνει στην καταχώριση: δηλαδή ένα άτομο μπορεί να συλληφθεί, να τεθεί υπό προστασία ή να αποτελέσει αντικείμενο διακριτικής παρακολούθησης ή ειδικού ελέγχου. Το ΣΠΣ βοήθησε επίσης στην πρόληψη των μετακινήσεων τρομοκρατών και στον εντοπισμό των δρομολογίων των προσώπων που είναι ύποπτα για συμμετοχή σε τρομοκρατικές ενέργειες. Όσον αφορά τους αλλοδαπούς τρομοκράτες μαχητές, η Επιτροπή ενθάρρυνε τα κράτη μέλη να επισημάνουν ότι η καταχώριση αφορά «δραστηριότητα που σχετίζεται με την τρομοκρατία», χωρίς να την περιορίζουν σε αλλοδαπούς τρομοκράτες μαχητές ή εγκληματικές δραστηριότητες. Με τον τρόπο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να συμπεριλάβει καταχωρίσεις που αφορούν όσους υπάρχουν υπόνοιες ότι έχουν ριζοσπαστικοποιηθεί με στόχο τη διάπραξη τρομοκρατικών πράξεων.

Επιπλέον, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για να διασφαλίσουν ότι ανταλλάσσονται με την Ευρώπη και κοινοποιούνται σ' αυτήν κατάλληλες πληροφορίες.

³⁸ Βλέπε ανακοίνωση της 6ης Απριλίου 2016 για πιο ισχυρά και έξυπνα συστήματα πληροφοριών για τα σύνορα και την ασφάλεια, COM (2016) 205.

Το νεοσύστατο Ευρωπαϊκό Αντιτρομοκρατικό Κέντρο της Ευρωπόλ (ECTC) στοχεύει να καταστεί κομβικό σημείο πληροφόρησης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στην ΕΕ, μεταξύ άλλων όσον αφορά τους κινδύνους της ριζοσπαστικοποίησης.

Επιπλέον, το σύστημα πληροφοριών Ευρωπόλ (ΣΠΕ) θα χρησιμεύσει ως κεντρικό αποθετήριο δεδομένων επιβολής του νόμου, συμπεριλαμβανομένου του ενοποιημένου κατάλογου όλων των γνωστών ή ύποπτων αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών. Τα κράτη μέλη πρέπει, ακόμη, να εντείνουν τις προσπάθειές τους σε μεγάλο βαθμό, για να παρέχουν τα απαραίτητα στοιχεία στην Ευρωπόλ όσον αφορά τους αλλοδαπούς τρομοκράτες μαχητές.

Βασικές δράσεις:

- ✓ *Μέχρι το τέλος του 2016, η Επιτροπή θα προτείνει αναθεώρηση του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν προκειμένου να βελτιωθεί περαιτέρω η προστιθέμενη αξία του για τους σκοπούς της επιβολής του νόμου και της καταπολέμησης της τρομοκρατίας.*
- ✓ *Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ανταλλάσσουν προδραστικά με τα άλλα κράτη μέλη, καθώς και με την Ευρωπόλ, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο, κάθε συναφή πληροφορία σχετικά με κατάδικους που αποφυλακίζονται και που είναι ύποπτοι για ριζοσπαστικοποίηση ή για γνωστά ριζοσπαστικοποιημένα άτομα, προκειμένου να διασφαλιστεί η στενή παρακολούθηση όσων αντιπροσωπεύουν υψηλό κίνδυνο.*

7. Διεθνής διάσταση: αντιμετώπιση της βίαιης ριζοσπαστικοποίησης πέρα από τα σύνορα της ΕΕ

Όπως και τα κράτη μέλη της ΕΕ, οι τρίτες χώρες αντιμετωπίζουν επίσης προκλήσεις που απαιτούν την απόκρισή τους σε απειλές κατά της ασφάλειας λόγω της ριζοσπαστικοποίησης, την επίλυση των βαθύτερων αιτιών της και τη δημιουργία ανθεκτικών και συνεκτικών κοινωνιών. Η ΕΕ συνεργάζεται ενεργά με τον ΟΗΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης και τον ΟΑΣΕ στις προσπάθειές τους για την αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεμισμού, για παράδειγμα μέσω της συνεχούς υποστήριξης που παρέχει στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών του παγκόσμιου αντιτρομοκρατικού φόρουμ (GCTF)³⁹.

Η δράση της ΕΕ στη διεθνή σκηνή ακολουθεί δύο συμπληρωματικές προσεγγίσεις. Πρώτον, όταν παρέχεται βοήθεια προς τρίτες χώρες, η ΕΕ υποστηρίζει τις δράσεις επιβολής του νόμου που συνάδουν με τα ανθρώπινα δικαιώματα και αποσκοπούν στο να αποτρέψουν τα ριζοσπαστικοποιημένα άτομα από το να διαπράξουν τρομοκρατικές ενέργειες. Δεύτερον, και πιο σημαντικό, η ΕΕ θα εντείνει τη συμβολή της σε ενέργειες προληπτικής δράσης, αντιμετωπίζοντας τις βαθύτερες αιτίες ορισμένων μορφών ριζοσπαστικοποίησης που μπορεί να οδηγήσουν σε βίαιο εξτρεμισμό.

- *Ενίσχυση των ικανοτήτων ασφαλείας των χωρών εταίρων*

Όπου είναι δυνατόν, η στήριξη της ΕΕ εντάσσεται σε ένα πλαίσιο ευρύτερων μεταρρυθμίσεων με στόχο την ενίσχυση των ικανοτήτων ασφαλείας στις χώρες εταίρους, διότι το οργανωμένο έγκλημα, το λαθρεμπόριο και η παράνομη διακίνηση, καθώς και η πλημμελής διαχείριση των συνόρων συνδέονται αποδεδειγμένα με τη βίαιη

³⁹ Κυρίως μέσω του κέντρου αριστείας «Hedayah» και της δέσμευσης της παγκόσμιας κοινότητας για το ταμείο αντοχής (GCERF).

ριζοσπαστικοποίηση. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της πρέπει να είναι καλύτερα προετοιμασμένοι για να συνεργαστούν με τις αρχές επιβολής του νόμου σε τρίτες χώρες. Για τον σκοπό αυτό, η ΕΕ θα επεκτείνει περαιτέρω την εμπειρογνωμοσύνη και θα βελτιώσει τη γνώση και την ευαισθητοποίηση για την κατάσταση που επικρατεί στις χώρες που παρουσιάζουν τους υψηλότερους κινδύνους. Για παράδειγμα, στη Μέση Ανατολή και στη Βόρεια Αφρική θα πρέπει να παρέχεται στήριξη για τη δημιουργία αποτελεσματικών συστημάτων ποινικής δικαιοσύνης με στόχο τη συνεργασία σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο για την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης.

Η ΕΕ συνεργάζεται με τις διάφορες χώρες μέσω στοχευμένων και αναβαθμισμένων διαλόγων για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την ασφάλεια, που οδηγούν στη δημιουργία δεσμών μέτρων και χαρτών πορείας κατά της τρομοκρατίας. Η αναθεώρηση της ευρωπαϊκής πολιτικής γειτονίας εξετάζει διάφορες πτυχές που σχετίζονται με την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης, δίνοντας προτεραιότητα στη νεολαία, την εκπαίδευση και την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη. Μέχρι στιγμής έχει σημειωθεί απτή πρόοδος με την Τυνησία, τον Λίβανο και την Ιορδανία. Θα δρομολογηθούν περαιτέρω δράσεις αντιμετώπισης του βίαιου εξτρεμισμού με σκοπό την εφαρμογή του περιφερειακού σχεδίου δράσης της ΕΕ για τη Σαχέλ. Μια σειρά από συγκεκριμένες δραστηριότητες για την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης πραγματοποιούνται στο Πακιστάν και στη Νοτιοανατολική Ασία. Παρόμοιο έργο πραγματοποιείται στο Κέρας της Αφρικής, ενώ η στήριξη της ΕΕ θα επεκταθεί μετά την επιτυχή ολοκλήρωση διαφόρων πιλοτικών έργων στην περιοχή.

- *Στήριξη τρίτων χωρών για την αντιμετώπιση των υποκείμενων παραγόντων της ριζοσπαστικοποίησης*

Η πρόληψη και η αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεμισμού έχει καταστεί βασική συνιστώσα των εξωτερικών δραστηριοτήτων της ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και έχει ενσωματωθεί στην αναπτυξιακή πολιτική, γεφυρώνοντας το χάσμα μεταξύ της ασφάλειας και της ανάπτυξης. Η χρηματοδοτούμενη από την ΕΕ δέσμη δραστηριοτήτων «Ενίσχυση της ανθεκτικότητας στη βία και στον εξτρεμισμό» (STRIVE)⁴⁰ υπήρξε ο πρόδρομος της ανάπτυξης ενός αυξανόμενου αριθμού πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στον εντοπισμό των κινητήριων δυνάμεων του εξτρεμισμού των νέων, τη χειραφέτηση των γυναικών, την προώθηση του διαλόγου, την ενίσχυση των τοπικών φορέων ή τη βελτίωση των ικανοτήτων των μέσων επικοινωνίας και της εκπαίδευσης για την αντιμετώπιση των ιδεολογιών που οδηγούν στη ριζοσπαστικοποίηση.

Η οικονομική στήριξη στην κοινωνία των πολιτών θα συνεκτιμά τη διάσταση της καταπολέμησης της ριζοσπαστικοποίησης, όπως ορίζεται στην αναθεώρηση της ευρωπαϊκής πολιτικής γειτονίας του 2015⁴¹. Η ΕΕ θα αλληλεπιδράσει περαιτέρω με την κοινωνία των πολιτών, τους επαγγελματίες και την ακαδημαϊκή κοινότητα, συμπεριλαμβανομένων των χωρών εταίρων, με στόχο να κατανοήσει βαθύτερα τους κινητήριους μοχλούς και να εντοπίσει αποτελεσματικές αντιδράσεις. Όπου είναι δυνατόν, η εμπειρία και η τεχνογνωσία που αποκτήθηκαν από το RAN θα κινητοποιηθούν εκτός των συνόρων της ΕΕ, σε τρίτες

⁴⁰ https://ec.europa.eu/europeaid/strive-development-strengthening-resilience-violence-and-extremism_en.

⁴¹ Η ΕΕ έχει παράσχει σημαντική υποστήριξη σε μέτρα κατά της τρομοκρατίας μέσω διαφόρων μέσων, ιδίως στο πλαίσιο του μηχανισμού συμβολής στη σταθερότητα και την ειρήνη (IcSP), του ευρωπαϊκού μηχανισμού γειτονίας (ENI) και μέσω της ευρύτερης ανάπτυξης.

χώρες προτεραιότητας, κυρίως στην Τουρκία, στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής και στα Δυτικά Βαλκάνια, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις.

Η ΕΕ προσφέρει μια πιο θετική επιχειρηματολογία μέσω της στοχευμένης επικοινωνίας με το νεανικό κοινό που μπορεί να είναι πιο ευάλωτο στη ριζοσπαστικοποίηση. Μεταξύ των πολλών εν εξελίξει δραστηριοτήτων, μια ειδική ομάδα στρατηγικής επικοινωνίας συνεργάζεται με τις αντιπροσωπείες της ΕΕ στις αραβικές χώρες και με την παγκόσμια συμμαχία για την αντιμετώπιση του «Ισλαμικού Κράτους του Ιράκ και του Λεβάντε» με στόχο τον εντοπισμό κοινών αξιών και την ανάπτυξη συγκεκριμένων δράσεων. Για παράδειγμα, η ΕΕ συγχρηματοδοτεί ένα σχέδιο στην Τυνησία προκειμένου να ενισχυθεί η χρηματοοικονομική ένταξη των ευάλωτων κοινοτήτων μέσω μικροπιστώσεων. Η Επιτροπή χρηματοδοτεί ένα έργο ύψους 3 εκατ. EUR για την Τυνησία, το Μαρόκο και το Λίβανο, το οποίο συμβάλλει στην ανάπτυξη ανθεκτικότητας σε επίπεδο κοινότητας μέσω της συνεργασίας με την κοινωνία των πολιτών και της ύπαρξης πολυφωνίας μέσω της στρατηγικής επικοινωνίας.

Η ΕΕ θα ενθαρρύνει τις απευθείας επαφές μεταξύ των ατόμων. Θα επεκτείνει περαιτέρω την πλατφόρμα του eTwinning σε επιλεγμένες χώρες της ευρωπαϊκής γειτονίας, ιδιαίτερα εκείνες που αντιμετωπίζουν προβλήματα που σχετίζονται με τη βίαιη ριζοσπαστικοποίηση και όπου ο διαπολιτισμικός διάλογος είναι περισσότερο αναγκαίος⁴². Η Επιτροπή θα δρομολογήσει επίσης ένα πρόγραμμα «Erasmus+» για να φέρει σε επαφή φοιτητές και άλλους νέους από την ΕΕ και τρίτες χώρες. Οι εν λόγω ελεγχόμενες εικονικές ανταλλαγές θα βοηθήσουν τους νέους να αναπτύξουν αμοιβαία κατανόηση και σεβασμό, αλλά και να βελτιώσουν τις διαπολιτισμικές δεξιότητες που αναζητούν οι εργοδότες.

Βασικές δράσεις:

- ✓ Υποστήριξη των διεθνών οργανισμών στο έργο τους για την αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεμισμού.
- ✓ Επιπλέον πρωτοβουλίες με στόχο την εστίαση των εξωτερικών χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ στην πρόληψη της βίαιης ριζοσπαστικοποίησης.
- ✓ Συνέχιση της στήριξης των πρωτοβουλιών του παγκόσμιου αντιτρομοκρατικού φόρουμ (GCTF) που στοχεύουν στην πρόληψη και στην αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεμισμού.
- ✓ Περαιτέρω επέκταση των δικτύων eTwinning Plus σε επιλεγμένες χώρες της γειτονίας της ΕΕ.
- ✓ Δρομολόγηση έργου σκοπιμότητας για εικονικές ανταλλαγές Erasmus+ προκειμένου να προωθηθεί η επιγραμμική συμμετοχή των νέων με στόχο την προσέγγιση 200.000 νέων έως το 2019.

Συμπέρασμα

Η βίαιη ριζοσπαστικοποίηση αποτελεί ολοένα και πιο σύνθετη και εξελισσόμενη πρόκληση, που απαιτεί νέες και ευρύτερες απαντήσεις, οι οποίες εκτείνονται από την επίλυση των άμεσων ζητημάτων ασφαλείας έως την αντιμετώπιση των υποκείμενων παραγόντων. Όπως

⁴² Το δίκτυο eTwinning είναι ήδη ενεργό σε ορισμένες τρίτες χώρες, κυρίως στην Τυνησία, όπου σχεδόν 300 δάσκαλοι και 85 σχολεία είναι εγγεγραμμένα σ' αυτή την επιγραμμική πλατφόρμα.

υποδεικνύεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την υλοποίηση του ευρωπαϊκού θεματολογίου για την ασφάλεια, *«η απόλυτη προτεραιότητα πρέπει να είναι η πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης περισσότερων ατόμων, ενώ συγχρόνως πρέπει να διασφαλιστεί ότι εκείνοι που είναι ήδη ριζοσπαστικοποιημένοι θα παρακολουθούν προγράμματα αποριζοσπαστικοποίησης και θα εμποδίζονται να διαδίδουν τρομοκρατική προπαγάνδα και να επιδίδονται σε ρητορική μίσους»*. Τα κράτη μέλη βρίσκονται στην πρώτη γραμμή, είτε μέσω των φορέων της ασφάλειας και της δικαιοσύνης είτε μέσω των εκπαιδευτικών, των κοινωνικών λειτουργών και της κοινωνίας των πολιτών. Η Επιτροπή μπορεί να διαδραματίσει υποστηρικτικό ρόλο με την πλήρη κινητοποίηση των πολιτικών της, τη συντονιστική της ικανότητα και τα χρηματοδοτικά μέσα της, προκειμένου να στηρίξει τις εθνικές δράσεις και να παράσχει πραγματική προστιθέμενη αξία εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της.

Η παρούσα ανακοίνωση προβλέπει συγκεκριμένες δράσεις για τη στήριξη των κρατών μελών όσον αφορά τη δρομολόγηση πρωτοβουλιών και πολιτικών που θα συμβάλουν στην πρόληψη και στην αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης και του βίαιου εξτρεμισμού στην ΕΕ και σε τρίτες χώρες. Η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να αξιοποιήσουν τα διάφορα μέτρα στήριξης και εργαλεία συνεργασίας που υπάρχουν σε επίπεδο ΕΕ για την υποστήριξη του έργου τους. Σε τελική ανάλυση, η αποτελεσματική αντιμετώπιση της πρόκλησης της βίαιης ριζοσπαστικοποίησης μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την κοινή προσπάθεια των εμπλεκόμενων φορέων σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Η Επιτροπή καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να εγκρίνουν την παρούσα ανακοίνωση, με σκοπό την υλοποίηση των προτεινόμενων δράσεων, σε στενή συνεργασία με όλους τους αρμόδιους φορείς.